

ÍBER

61.

Eleredt az eső. Ez nem volt azért akkora katasztrófa, a kabátjaik vízállók voltak, a hátizsákjaik le voltak nájlonozva. De néhány óra múlva már kellemtelen volt, főként a sár, amiben tocsogniuk kellett. És estére valami szálást kellett keresniük. *Én aznap végtelenül energiátlan és rosszkedvű voltam, csak vonszoltam magam Mária és Cornel után. Le-lemaradtam, úgy figyeltem a kapucnim alól, hogy ezek ketten tanakodnak, mesélnek, nevetnek, s közben tettem egyik lábamat a másik után, és minden lépés nehezemre esett. Az esőnek hála, hamar megálltunk, délután találtunk egy fából épített, viszonylag jó állapotban lévő fészerszerűséget, volt három fala és teteje, a célnak tökéletesen megfelelt.*

Nem raktak tüzet. Fel sem merült, örültek, hogy megúszták az előző esetét. Estére mindhárman elkedvetlenedtek, elfáradtak, enniük nem volt mit. Csak feküdtek, és hallgatták az eső kopogását a tetőn.

De aztán másféle neszeket kezdtek hallani. *Talán egy állat motozását. De lehetett a szél is, bár nem tűnt annyira erősnek, hogy ágakat fújna a fészker falához.* Mindhárman felfigyeltek a zajokra, felültek. Egyre egyértelműbbé vált, hogy nem a szél az, nem is a fa vetemedése, hanem egy élőlény. Mindenki a puskájára tette a kezét, és feszülten várt. Egy középtermetű, szürke kutya jelent meg az építmény nyitott oldalán. *Én rögtön tölteni akartam a puskát, de Cornel rám szólt:*

– Ne! Egyedül van és nem támad! Ne bántsuk egyelőre. – A kutya nyugodt maradt, leült az eresz alatt, de a falak határolta téglalapon kívül, *mintha mi hárman egy színpadon lettünk volna, a kutya pedig a nézőtérén, az első sorban, ült higgadtan, kíváncsian, átbámult a negyedik, láthatatlan falon.* – Tiszta és nyugodt, látszik, hogy van gazdája. Várjunk egy kicsit. – És Cornel azzal csőre töltötte a puskáját. *Mária és én is követtük a példáját.*

– Vin cu pace – szólalt meg egy férfihang bal oldalról, a falon túlról, a bentiek látómezején kívül. Aztán magyarul folytatta: – Békével jövök. – Egy sötét bőrű, ötven körüli férfi lépett be felemelt kézzel a kutya mellé. – Florinnak hívnak, nincs semmi rossz szándékom. – Cornel rögtön letette a puskát, felállt, és meghajolt a férfi előtt, aki ezután le is eresztette a kezét. *Mária és én még mindig görcsösen kapaszkodtunk a puskába. Nem értettem Cornel felelőtlennek tűnő viselkedését.* A kutya és az ember beljebb jöttek, és

letelepedtek a többiek közé. Aurél és Mária még mindig feszültek voltak, bár kisebb lelkesedéssel szorították a fegyvert.

– Hogy találtál ránk? – kérdezte Cornel.

– Már a tegnap esti tüzetek óta figyeltünk titeket. – A kutya közben beljebb merészkedett, körülszaglászott mindenkit, *megsimogattam a fejét, hozzá- zám dörgölözött, és egy pillanatra minden olyan normálisnak tűnt, mint azelőtt.* – Ő Leurka – bökött a kutyára –, neki a feladata eldönteni, hogy mit kezd- jünk az idegenekkel. És most úgy döntött, hogy eljöhetnek a táborunkba.

Mária és én még mindig zavartak voltunk, de Cornel lazán és természetesen viselkedett. Még ez is gyanús volt. Rögtön belement, hogy menjünk Florinnal, minket meg sem kérdezett. Az éjszakát a fészerben töltötték, tüzet is raktak. Aurélt és Máriát végül a fenséges étel nyugtatta meg, Florin ugyanis olyas- mit vett elő a hátizsákjából, amit hosszú hosszú évek óta nem ettek: kenyere- ret. Vagyis inkább lepény volt, lapos, de a belseje könnyű és levegős. Úgy ették, mint a mannát. Aztán előkerült Florin utolsó, még nagyobb és meg- lepőbb ajándéka: a bor. Egy literes üveg fehér, savanykás, fanyar bort vett elő. Körbeadták az üveget, félórán belül elfogyott az egész. És ez megint transzcendens élmény volt, ezúttal nemcsak az eufória, hanem az ízorgia miatt is, amit a szánkban éreztünk. A félelem, az elővigyázatosság, a gyanú feloldódott, boldogan aludtunk reggelig.

Hajnalban keltek, nehéz fejjel, és amilyen hamar csak sikerült, el is in- dultak. Egész nap mentek, nem sok szó esett közöttük. A Nap már lefelé ereszkedett az égen, és még mindig vonultak.

– Nem értem, ha ilyen messzire van a táborotok a másik irányba, akkor hogy vehettetek észre minket tegnapelőtt este? És hogy értél el hozzánk ilyen hamar? – megint Mária mondta ki a fontos kérdéseket.

– Ha nem látnánk és nem érnénk messzebbre, mint arra bárki is számí- tana, nem tudnánk megvédeni magunkat. – Florin ennyit válaszolt, és lát- szott, hogy ez a kérdés nem lesz jobban megvilágítva. Kérdezősködtek még, például hogy ők voltak-e ott két héttel azelőtt a falunál, ahol az ismeretlen csapatot látták, akik elől elmenekültek. Azt a választ kapták, hogy nem, ők nem jártak arra. Visszakérdezett, hogy vajon voltak-e kutyák, lovak, szeke- rek a sokaságban. *Mondtuk, hogy nem, csak lassan mozgó embereket láttunk, azt is nagyon messziről.*

– Akkor azok nem a mieink voltak – jegyezte meg Florin. Mária rákér- dezett, hogy kik azok a „mieink”, de a válasz elsikkadt valahol.

Az út utolsó részét, vagy kétórányit, már sötétben tették meg, késő este lett, mire közeledni kezdtek a táborhoz. Először a kutyák jelentek meg.

Előbb kettő, aztán még kettő, hatalmas termetű pásztorkutyák. Ösztönösen összerándult a gyomrom, és legszívesebben nyúltam volna megint a puskám után, de a kutyák jámborak és barátságosak voltak. Florin ismerősként köszöntötte őket. Látták, hogy az ő és Leurka társaságában vagyunk, és ez elég volt nekik a bizalomhoz. Az egyik mellém szegődött, vidáman csóválta a farkát, és mosolygott, rátettem a kezem, annak még inkább örült, megsimogattam a fejét (a mellem magasságában volt), azután nem is tágitott mellőlem, míg a táborba nem értünk, eldöntötte, hogy barátok vagyunk.

De még nem voltunk ott, még mindig a sötét, éjszakai erdő alig követhető ösvényén baktattunk. Majd emberek érkeztek szemből, a sötétből. A bőrük a Florinéhoz hasonlóan barnás-karamelles volt. A kutyák örömmel fogadták őket, Florin összeölelkezett velük. Cornel meghajolt az újonnan jöttek előtt, de az volt a furcsa, hogy az egyikkel összeölelkezett. És utána úgy viselkedett, mintha mi sem történt volna. Aztán lassan-lassan elérték a tábort. Egy völgy fölé értek, a kutyák előreszaladtak, és lent, a patak medre mellett vagy negyven szekér, sok-sok ember, zaj, emberi beszéd foszlányai, épített tűzhely, pislákoló fények, élet várta őket.

A szekerek félcső formájú tetőzettel voltak lefedve. Egy szabályos, fordított trapéz volt a szekérrak, rajta a félcső alakú, főleg nájlomból és ágakból készített fedés. És ez a látvány számomra rögtön torokszorító nosztalgiarohamot okozott. Gyerekkorom óta nem láttam ilyet, gyerekkorom óta nem láttam cigánytábort. Ilyen nagyot pedig soha, akkoriban négy-öt szekérral jártak, legalábbis én így emlékszem.

62.

Zsúfoltan vótunk a vonaton, nagyon sok ember, de egy ülés vígül csak akadt mindegyikünknek. A vonat monoton zakatolása, ringatása hamar elaltatta mindannyiukat. Vagy egy óra múlva tértek csak magukhoz, arra, hogy nagyon fáznak. Schulteis is ébren volt, pedig ő nem fázott az új kabátjában. Valóban nagyon hideg volt a vonaton, látszott a lehelet.

– Felváltva kellene viseljük azt a kabátot, jusson mindenkinek egy kis meleg – javasolta Czier Pityu.

– Igazad van – szólt lehajtott fejjel Schulteis, és már vette is le a kabátot, nyújtotta Pityunak.

– Adjad a Kreiternek. – És a kicsi oda is adta. Kreiter Mihály perceként belül elaludt, miután felvette a bundás kabátot. Csend volt a vonaton, főleg ahhoz képest, hogy mennyi ember zsúfolódott össze. Schulteis kinyitotta a hátizsákját, belenyúlt, kivett belőle egy könyvet, és elkezdte olvasni.

– Az meg mi az isten? – kérdezte Czier. – Az egy kibaszott könyv?
– Igen – nézett rá ijedten Schulteis.
– Te képes vótál egy kurva könyvet átcipelni a fél világon? Egy, legalább kilós könyvet a zsákokba? Mikor itt a világvége? Te egy kurva könyvet cipelsz?

– Igen. – Schulteis csak ennyit mondott, bár elvörösödött. Visszabújt a könyvébe (*A vas fiai* Kodolányitól), közben vakarózott, hol a térdét, hol a csuklóját, hol a nyakát vagy az ujjai között vakarta.

A vonat néhány óra alatt megérkezett Passauba, vasúton nem volt nagy a távolság. *De mire leszálltunk, mán a peronon, mind vakaróztunk. A legjobban a Kreiter. De Schulteis is nagyon elszántan vakarózott. És hát mink is. Megnéztük jobban magunkat, meg egymást is, és hát mind tele vótunk bolhával.*

– A kurva isten lova bassza szájba azt a kabátot, meg aztat is, amék néked adta! – *Káromkodva típtem le a Kreiterről a bolhafíszek kabátot, fejbe ütöttem véle a Schulteist, osztán olyan messzire dobtam be a sínek közé, amennyire csak bírtam. A kölyök szeme könnybe lábadt:*

– Hülye vagy, az egy teljesen jó kabát vót!

– És tele vót bolhával, te idióta! – förmedt rá a kicsire Pityu is.

Passau gyönyörűszép város. Wunderschön Stadt. Bécs is nagyon szép, de túlságba nagy, zajos, koszos. Túl sok ember. De ez a Passau, ez valahogy mindenből annyit vesz magába, amennyi még jó. És hát szebbnél szebb házak, templomok. És ahogy a három folyó összeér, és mindegyiknek más a színe, még sok-sok kilométer után is, az különösen szép. Még egy napot eltöltöttek a városban, csász-káltak ide-oda. Egy körülbelül velük egyidős, szép hajú, szép ruhájú fiúval is megismerkedtek az egyik parkban.

– Nektek nagyon viszket mindenetek! – szólt oda hozzájuk derűsen. És hát a bolhák tényleg nagyon csípték, bosszantották őket. De ez ebben a pillanatban nagyjából annyira tűnt fontosnak, mint a túl erős március végi napsütés vagy egy elzsibbadt kézfej, lábfej, ha az ember a fenéke alatt felejtette.

63.

Medzsünk. Medzsünk, osztán medzsünk bele az erdelőbe. Né, ottott egy bonga, egy lagóca, de vajh az ottott egy gyilkolás vagy egy nyammmfinom lagóca? Nem, ez gyilkolás, kell a feneseagnak. Né, ottott egy szamolca, sok szamolca, mán ez kell, paklalom a gerebenbe. Tyűk és akkor látogatom, hogy arrébb füst, a szagját is szagolom. De akkor a többiekünk is már szagolnak a lebegőbe, gyorsul a dobogásuk, halkan jajgatnak. Átlasszingolok én is a piros oldalra, ahol Burku, az erős szagolgatja a lebegőt. Csendesbe változzuk

a menést, mi a fenesege, milyen tűz! Milyen bűz. Alálapulva kinézzük a fák takarójából a tisztasságot, és ott mintha idegen többiekünk volnának. Naggyon réges voltunk ebben az erdőben, van harminc holdjövészenés is, miolta sok szülezett, sok halálgatott azolta. Kik ezek az idegen többiekünk. Láthatásunk szerint csak olyanminthák. Kússebbek. Kússebb a fejük. A tiztűz környül hangosak, isznak egy csunyhábunkó víztartóból, idegen hangokat hallatnak, ami többiekünket megijjeszt.

Mendegélünk a ligetes-cserjésben, és szemembe ötlük egy gombácska, talán bizony galóca lesz az, de milyen, kérdem kíváncsian, a kegyetlen vagy a menyői ízű, aztán látom, hogy a zöldes kalapú iszony az, hát ez nem érdekel, de ekkor már nem is a galócán csügg a szemem, egyre sűrűbben állnak a fák, gyorsan haladunk a többiekkel. A szemem sarkába akad belé a számócaszín, és valóban: számóca az, kapdosom is rögtön a szedegetőhálómba, ám ekkor füst illata csapja meg az orrom, és látom, látjuk is az ég felé törő, szürkésen gomolygó oszlopot. Társaim zaklatott, de ijedten halk vijjogása világossá teszi, hogy ők is észrevették ezt a furcsaságot, de hiszen a tűz titkait csak mi ismerhetjük, át is lépkedek a jobb oldalra, ahol Szónia, az öreganya fejét, orrát éppen a gomoly, az otthonos illat felé forgatja-ferdíti, lopakodva araszolunk tovább, és a fák sűrűjéből lessük meg, mi ez a furcsa csoda: olyan, mintha a nagyobbacska tisztáson mi lennénk. A Hold nagyon sokszor, talán huszonnyolcszor is elfogyott és újratelt, mióta ezen a tájon barangoltunk legutóbb, sokan születtek, sokan haltak azóta. Ahogy jobban szemügyre vesszük őket, már egyértelmű: hasonlítanak, de nagyon mások is, mint mi vagyunk: nagyobbak, sokkalta nagyobbak nálunk, de van tűzük, akárcsak nekünk! Furcsa, számunkra ijesztő, mély hangokat ordítanak, mintha a nők is férfihangon, és egy különös, gyönyörű formájú és színű amforát adogatnak egymásnak, abból isznak folyamatosan.

Naple. Viddzsahúdzodzokunk bele az erdőbe, nem keresgedünk barangot, csak jól messzire, ne horkolásunkat hallják ezek a kisfejű, kisvállú majnemünk. Napfel. Burku, az erős döngdöl nekünk többieknek:

– Ezek a furcsa gnómok gonosz szellemek, fel akarták venni a mi alakunkat, de nem sikerült nekik! Kicsi a fejük, kicsi a válluk és a mellük, nagy a faszuk! Gonoszak! A szellemek azt súgták, hogy el kell őket pusztítani. Gyerünk!

Miközben a Nap átbuszkázik a világ peremén, és előkúszik a sötétség, mi visszahátrálunk mélyen az erdőbe, nem keresünk barlanghajlékot, csak az öreg fák tövében húzzuk meg magunkat, míg az álomidőben frissülünk, jó messzire a tisztástól, nehogy észrevegyenek minket az óriások, még a tűz

oltalmáról is lemondunk ezen a baljós éjjelen. A pirkadat első fényeire ébredve már mindannyian izgatottak vagyunk, és a gyomrunk is azt követeli, hogy folytassuk a mai nap is az életet, de ekkor Szónia, az öreganya szólal nagy és éneklő hanggal, ami a szellemek jelenlétét jelenti, akik az ő bölcs hangján beszélnek:

– Ilienfala képzeferereg átalányveve és bonhoklánik! Képkerevi itigla házopla dővidény parrag, parrag ditláf, parrag tömöflév, dem demeszkeni forgetóbla mánteker uglon, uglain doblan. – Vagyis hogy az óriások a haláldémon szerzetei volnának, nincs más választásunk, el kell pusztítanunk őket, hogy írmajuk se maradjon, ezt meg kell tennünk, még ha nehéz is.

Újbólilag settengetünk, a tisztás környe, a kisfejűek furán. Kevesebbnek feltűnhődnek. Egy botozattal baszogatják a földzetet, szürkálnak, vájkálnak, hajolnak, bajolnak, tépgetnek ilyen gazt, smajdignak olyan gazt. Várászsonolnak valamit a földzettel. Burku üvöltöz, többiekünk bömbölve rohanvást a kisfejűekre, tyúk, vértakony, fájdalom, halálgatunk sokan, de többiekők mind. Van az örem, van a bűn, elfáradozás, de azon a Nap alatt sokat eszünk, megemésztjük a kisfejűeket, kiszedjük a csontjuk és a fejük velejáróját, szopingáljuk. Megisszuk a csunyhábunkó víztartóból a vizüket, de nem víz, rossz, de jó. Öl, de szül.

Ahogy a Nap emelkedik az égen, mi is megindulunk a félelmetessé vált, reggeli fényben még nagyobbnak, egész nagynak tűnő tisztás felé, hogy beteljesítsük a végzetünket. Kiléssük az óriásokat, akik egészen különösen viselkednek, és mintha kevesebben is volnának, de szürkületben és napsütésben másként és másként látja a szerzet, másként számolja meg a valóságot. Különösen viselkednek az óriások, egy hosszú, hegyes pálcabottal vájják a földet, vizet hordanak rá a patakból, ezeket s azokat a növényeket kitépkedik, és egyetlen, bolyhos, magos fűszálat pediglen úgy babusgatnak, mintha a gyermekük volna. De Szónia felvisít, mint a végzet keselyűje, és már rohanunk is a tisztás felé, és sokkal többen vagyunk, mint az óriások, csak a derekukig érünk, mégis egytől egyig meghalnak a félelemben, a vérben, a fájdalomban, és ez a félelem, vér és fájdalom, és igen, a halál minket is ugyanúgy érint és bemocskol, de mégis: mi megmaradunk, alig tízen-tizenötven vannak közülünk, akik már végleg az áloidőben ragadnak. De a csatának vége szakad, és mi, a szellemek parancsához illően, falatozunk, lakomázunk az óriások húsából, főleg csontjuk és agyuk velejéből, nehéz munka hozzáférni ezekhez az isteni lényekhez a démoni keménységű csontok mögött. Aztán megisszuk azt a halálszagú és -ízű italt, amit az anyagi kecsességű amforákban találunk, amiben sűrűn úszkálnak a babusga-

tott magos fűszálak, megisszuk, és megvadulunk, megbölcösülünk, mintha bizony az isteni gombácskából ettünk volna, de nem a szellemekkel, mint a gombácskák után, hanem a démonokkal beszélgetünk kábultságunkban, de nem félünk tőlük, együtt táncolunk és visítunk velük, könnyű ez a kábultság, nincs benne semmi félelem, de szeretet sem sok.

Bebabócazgatva találgatás tőlünk a balrang, ahol ezek a kisfejűek állandóan, de állandóan bebújóznak, anyahosszabbítás, többiekünk oda be alunni. Csunyhabalrang, van festve a falra, de csunyhacsunyha, kriszkraszhülyeségek, nem szépek, mint többiekünk szép rajzolatjai. Mink szép szőrolifántokat, farkancsokat, ezek kriszkraszhülyeségeket. Kisfejűek.

A szörnyű nagy észvesztés, aztán szörnyű nagy álmóvágyba csap át, behatolunk a barlangba, amit egykoron mi is sokat használtunk, és ahol most az óriások, úgy tűnik, folytonosan-folytonosan benne laknak, mintha egy állandó anyaméhben. És megdöbbenünk, hogy milyen szépségeket festettek a falra, mintha a gombácskától kapott, becsukott szemmel látható szépségeket sikerült volna a falra teremteniük, és ebben a szépségben, a démonokkal való kibékülés és tánc örömeivel, jóllakottan távozunk, vissza se nézve, az álmóidőbe.

Álmóidőben hülye kisfejű beszél valami hülyeséget, a többiekünk is érti, pedig hülyenyelven ugat, mint a szelíd farkas, mikor torkozatán akad a cafat. De hülyeséget ugat.

Az álmóidőben mind ugyanazt látjuk, mind ugyanazt halljuk, ahogy egy óriás, hasonlatos ezekhez, akiket legyőznünk adatott, beszél, azon a mély, félelmetes hangon, amit az óriások hallatnak, és az ő, számunkra érthetetlen módján, de mégis értjük, az álmóidő ajándéka ez. Értjük, de nem értjük, mintha olyan füvekről, fákról, állatokról, gombákról beszélne, amiket mi nem ismerünk, mintha olyan cselekedetéről, amik nem is léteznek, mintha olyan szellemeknek mondaná ezeket az egyszerre érthetetlen és érthető dolgokat, akiket mi nem ismerünk. „A neandervölgyi emberek és a vadászó-gyűjtögető sapiensek művészete érdekes módon sokkal gazdagabb volt, mint a letelepedetteké, földműves-állattenyésztőké. A floresiensekről nem sokat tudunk, az agyuk sokkal kisebb volt, művészetet nem hagytak hátra, mégsem mondhatjuk, hogy ne lettek volna emberek. Mindegy is, csak mi maradtunk, sapiensek, ezek a nagyobb és kisebb szerzetek pedig a génjeinkben élnek csak tovább. Ettől még, szerintem, embereknek kell neveznünk őket.”

Reggeg arra kelünk, hogy halunk, többiekünk nagy része halottan kel, aki kel, az is kell a kisfejűeknek, dzsönnek, dzsönnek, kurva sokan vadzsna, honnen ennyien, mind meghalunk bazmeg reggeg.

A pirkadatot nemcsak a Nap, de a vérünk is vörösre festi. Legtöbbünk vissza sem tér az álmidőből, visszatérés nélkül lép át a szellemek közé, a vámot és a révet a vérével és a velejével fizeti meg. Akik vissza tudunk térni pár percre, azt látjuk az összes félelem súlyával a szívünkön, hogy az óriások rengetegen vannak, tizenkétszer többen, mint mi, és a mi kis törékeny testünket úgy törik össze pillanatok alatt, mint mi egy-egy mókus és nyuszi testét. Senki nem marad közülünk, aki tovább beszélhetne füvekkel, fákkal, állatokkal, gombákkal, földi szellemekkel, nem kellett volna, jaj, nem kellett volna a magos fű italát megigyuk, nem kellett volna, jaj, nem kellett volna a démonokkal parolázni.

„Nagyon sokan vagyunk, nagyon sokan, és egyre többen.”